

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ



КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО ДУХУ

(БАГАТОГРАННІСТЬ І НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ)

Збірник матеріалів

VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів

28 жовтня 2025 року



Львів 2025

2. Кияновська Л. Українська музика в європейському контексті: діалог традицій. Львів: Сполом, 2020.
3. Котляревський І. Мирослав Скорик: штрихи до портрета митця (стиль, етика, духовність). Музика. – 2020. – № 3. – С. 6–10.
4. Руденко М. Музика спротиву: культурні практики України у війні. Культура і сучасність. 2023. № 3. С. 18–24.
5. Сюта Н. Трагедійне і духовне у симфонічній творчості Є. Станковича. Музикознавчі студії. 2022. № 2. С. 43–50.

УДК 81'23

МОВА НЕНАВИСТІ ТА МОВА ТОЛЕРАНТНОСТІ: ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Вікторія ЦЕКОТ

*Науковий керівник – Ірина БАБІЙ, доцент кафедри українознавства та
міжкультурної комунікації*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

У сучасному глобалізованому світі мова стає не лише засобом комунікації, а й інструментом впливу на суспільну свідомість, формування цінностей і ставлення до інших людей. Слова мають силу — вони можуть зцілювати, підтримувати, об'єднувати, але й здатні принижувати чи розпалювати ворожнечу. Саме тому сьогодні так гостро постає питання протидії мові ненависті (hate speech) та розвитку мови толерантності. Поняття мови ворожнечі ґрунтується на ідеї категоризації людей за певними ознаками. Тож під мовою ворожнечі, як правило, розуміють «свідомі і/або умисні висловлювання або повідомлення дискримінуючого змісту» [2, с. 28]. Згідно з визначенням ЮНЕСКО, мова ненависті — це будь-яка форма комунікації, яка нападає на людину або групу на основі релігії, етнічного походження, статі, національності чи інших ознак. Такі висловлювання, особливо в умовах війни, соціальної нестабільності та інформаційних маніпуляцій, можуть мати небезпечні наслідки — від дискримінації до фізичного насильства. Водночас мова толерантності є противагою цій тенденції, оскільки сприяє порозумінню, взаємоповазі та єдності в суспільстві.

Мова ненависті не є лише особистою образою — вона руйнує соціальні зв'язки, підриває довіру й створює підґрунтя для насильства. Hate speech може стати першим кроком до дискримінації, ізоляції та геноциду. У ХХІ ст., коли інформація поширюється за кілька секунд, навіть один публічний пост у соцмережах може викликати хвилю агресії або цькування. За допомогою мови ненависті дезінтегрується і примітивізується комунікативне середовище,

чому сприяє поширення через медіа необхідних текстів. Прикметно, що мова ворожнечі може бути як природньою реакцією на конфлікт, так і його рушійною силою. Зокрема, російська пропаганда систематично використовує принизливі ярлики для ідентифікації українців: «нацисти», «нацики», «майдануті», «русофоби», «українські терористи» — для виправдання агресії. Українці теж вдаються до образливих висловлювань, називаючи ворога «руснею», «кацапами», «орками», «ваньками», «ордою», «зомбі». Така риторика покликана принизити суперника та вивищити автора таких висловлювань. Так, на думку психологів та ідентифікатори як «укропи», «колоради» є класичним прикладом дегуманізації опонента, адже ворога словесно знецінюють до рівня комахи, рослини чи неживої істоти.

Це є класичні приклади як мова може стати знаряддям ескалації війни. Українські медіа-аналітики (зокрема, Центр протидії дезінформації та Національна рада з питань телебачення і радіомовлення) неодноразово фіксували подібні прояви, наголошуючи, що системна мова ненависті в російських медіа є важливою складовою гібридної війни. Серед основних меседжів рф можна виділити такі:

- Україна — держава, що не відбулася;
- агресивна критика української влади;
- нагнітання паніки, нібито Польща також хоче забрати наші території;
- послідовна дискримінація російськомовних;
- стереотипи про українців (бендерівці, зрадники, жадібні салоїди) [1].

Однак мова ненависті не завжди спрямована ззовні. У соціальних мережах українського сегменту часто спостерігається агресивна риторика — проти внутрішніх опонентів, національних меншин, переселенців. Це свідчить, що суспільство потребує не лише зовнішнього захисту від пропаганди, а й внутрішньої культури відповідального спілкування.

Мова толерантності — це не просто «ввічливе мовлення», а прояв етичного та усвідомленого ставлення до співрозмовника. Вона передбачає визнання права кожної людини бути почутою, зберігати власну ідентичність і гідність. За дослідженнями Ради Європи, саме культура толерантного висловлення думок є основою демократичного суспільства. В Україні розвиток мови толерантності має особливе значення. У час війни українці об'єднані спільною метою, але різні за походженням, мовою, релігією, досвідом. Толерантне мовлення допомагає зберегти повагу в умовах стресу, не допустити ворожнечі всередині країни. Це важливо й у сфері освіти, і в медіа, і в побутовій комунікації. Приклади позитивних ініціатив — освітні програми медіаграмотності, створені Міністерством культури України та Радою Європи; курси для журналістів, які навчають уникати дискримінаційних висловлювань; соціальні кампанії «Говори ввічливо» та «Слова мають силу». Усі ці проєкти спрямовані на те, щоб

UDC 32:316.48

LANGUAGE AS A TOOL OF HYBRID WARFARE

Oleksii SHEVCHENKO

Scientific supervisor – Olha LYTVYNNENKO, Associate Professor of the Department of Language Training, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor

National University of Civil Protection of Ukraine

Relevance of the Topic. In today's world of hybrid conflicts, language is not just a tool for communication—it has become a powerful instrument of influence. It's used to shape narratives, manipulate people's minds, and undermine national identity.

Purpose of the Research. To explore the role of language as a tool of hybrid warfare, especially in the context of Russian aggression against Ukraine.

Objectives:

Define what hybrid warfare is and its main components.

Analyze how language is used as a tool of information influence.

Look at examples of language manipulation in modern conflicts.

Evaluate how language policies affect national identity.

Suggest ways to counter language-based manipulation.

Hybrid Warfare: Concept and Components

Hybrid warfare combines traditional military actions with unconventional methods like information operations, economic pressure, cyberattacks, and the use of local proxy forces. The components of hybrid warfare are military operations, information campaigns, cyberattacks, economic pressure, psychological influence.

In this context, the language becomes a tool of information influence, the technology of shaping narratives is being used to create alternative realities where the aggressor is portrayed as a "liberator" and the victim as a "terrorist." Manipulation through terms also plays its destructive role: words like "Kyiv regime" or "fascists" are widely used by Russian media to delegitimize Ukraine's authorities and create enemy images. Disinformation and propaganda are other hybrid means: spreading fake news, distorting facts, and creating false testimonies to influence public opinion.

Let us study the historical background, when language was used as a tool of genocide, like what happened to the Ukrainians during the Soviet era. The examples of language manipulation in modern conflicts such as the Russian-Ukrainian War are as follows: Russian media are calling it a "special military operation" instead of a "war," using propaganda channels and social media to spread fake information, manipulating.

Вікторія ЦЕКOT

МОВА НЕНАВИСТІ ТА МОВА ТОЛЕРАНТНОСТІ: ЕТИЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОГО
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 49

Oleksii SHEVCHENKO

LANGUAGE AS A TOOL OF HYBRID WARFARE..... 52

Ігор БОРИСЕНКО

ЛІНГВІСТИЧНА МАНІПУЛЯЦІЯ В МЕДІА, ЯК СКЛАДОВА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ 53

Анжела СТЕЦЮК

ФАКТЧЕКІНГ ЯК МОВНИЙ ВИКЛИК..... 57

Anna KARA

LANGUAGE AS A TOOL OF HYBRID WARFARE..... 62

Вікторія ГУМЕНЮК

МОВА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В
УМОВАХ ВІЙНИ 65

Вікторія БАЗИЧЕНКО

ВПЛИВ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА ЗМІНУ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ:
ФЕНОМЕН ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ 68

Денис КАПУСТИНСЬКИЙ

МОВНА СТРАТЕГІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ЯК СЛОВА РОБЛЯТЬ ФЕЙК ПЕРЕКОНЛИВИМ
..... 70

Анна КАШПУРОВА

БАГАТОМОВНІСТЬ УКРАЇНЦІВ ЯК ПЕРЕВАГА В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ 72

Ірина РАДЕЛИЦЬКА

ЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ВІД ЕВФЕМІЗМІВ ДО ЦИФРОВОГО
ФРЕЙМІНГУ 74

Денис ЯКОВЕНКО

МОВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 78

ГУМЕНЮК Максим та СОЛОДЮК Юрій

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ ТА
ПРОТИДІЇ ОКУПАЦІЇ 81

Артем ОМЕЛЬЧУК

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ І НАЦІОНАЛЬНОЇ З ІНШИМИ
МОВАМИ В УКРАЇНІ 84

Секція 2**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНО - НАЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА**

СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ. КУЛЬТУРА Й ВІЙНА 90

Ольга ПОНОМАРЕНКО

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЇЇ ДИСКУРС 90